

Слободан Вуковић
Институт друштвених наука
Београд

UDK: 323.173
Прегледан научни рад
Примљен: . 7. 07.2001.

НЕМАЧКА, АУСТРИЈА И РАЗБИЈАЊЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

У презентираним чланку говори се о једаном од узрока распада/развијања друге Југославије. Најпре се анализира писање аустријско-немачке штампе, која је на самом почетку кризе, попут 1914. и 1941, заузела жесток антисрпски став. Затим се наводе који се то све разлози навели аустријску и немачку дипломатију, па самим тим и њихове владе, да се као и раније у историји, ставе на чело, прво потпиривања кризе а затим и развијања једне суверене земље. Развијајући Југославију изазвали су и покренули су унутрашњи рат и тиме покренули први злочин-злочин против мира. Ти разлози, сажето речено, су: немачко-аустријски реваншизам за изгубљена два рата на овим просторима, побољшали би се услови за остварења старог немачког сна да напредује према Блиском Истоку, затим да би после уједињења могла постати светска сила "морала" је, на симболичком и фактичком плану, анулирати још неку од последица Првог и Другог светског рата. Тиме је, после пада Берлинског зида, могла тестирати своју моћ у Европи и свету, и на крају, развијајући југославију уз помоћ својих унутрашњих савезника, без војног ангажовања, разбила је њену војску, која је могла бити препрека за њено напредовање према Истоку.

Кључне речи: Немачка, Аустрија, реваншизам, развијање, Југославија, Србија.

Улогу Немачке и Аустрије у развијању/распаду друге Југославије није могуће разумети, без анализе писања њихове штампе и увида у кључне догађаје 1914. и 1941. године, па самим тим и њиховог поређења с догађањима с почетка југословенске кризе (1989. и 1991. год). Немачки и аустријски масмедији одиграли су у томе веома значајну улогу. Пре свега, потпомогли су да западно јавно мњење подржи пројект Словеније и Хрватске за отцепљење од Југославије; и тако својим владама оставили лакши део задатка. На самом почетку југословенске кризе (по добро испробаном рецепту из времена Хабсбуршке монархије и Хитлерових припрема за напад на Југославију) утркују се у заузимању милитантног антисрпског става. Хушкају се Хрвати против Срба. Тако ће, примера ради, у октобру 1990. год. *Neue Kronen Zeitung*, у тексту поводом враћања споменика бану Јелачићу на централни трг у Загребу, без и мало устегања написати: "Међутим, данас би Јелачић своју сабљу пре требало да упери према Београду."¹ Заправо, за њих би се пре могло рећи да заједно са својим владама активно учествују у производњи

¹ *Neue Kronen Zeitung*, 18. 10. 1990. год.

ове кризе, исто као што је њихова штампа учествовала у производњи кризе пред Први светски рат и пре сарајевског атентата. То потврђују многобројни написи у њој. Под утицајем створене атмосфере настало је и писмо које је 15. фебруара 1913. године у Рим упутио бечки надбискуп Рафаеле Скапинели, у којем се каже: “Аустрија, међутим, изгледа да је одлучна да се оштро позабави Србијом и опште је уверење да може доћи до рата с том земљом на пролеће”.²

То потврђује давно доказану тезу да је сарајевски атентат повод а не узрок напада Аустро-Угарске на Србију. Управо ову историјску чињеницу аустријска и немачка штампа деведесетих година прошлог (двадесетог) века покушавају да ревидирају. То се ради по следећој шеми: Срби изазивају Први светски рат – (После пораза Аустро-Угарске у том рату) Словенија и Хрватска су под српском доминацијом – Београд је комунистичка тврђава – Признавање независности Словенији и Хрватској уједно је и њихово ослобађање од хегемонистичког и комунистичког Београда – Аустрија, а самим тим и Немачка, добија (симболичку) сатисфакцију.

Због тога се, по трећи пут у прошлом веку, у немачкој и аустријској штампи води оштра антисрпска пропаганда. Не говори се негативно само о српском руководству, на чему се касније више инсистирало, да би се камуфлирао овај аустријски³ и немачки реваншизам, него и о целом српском народу. Тако се преко сатанизације политичког вођства сатанизује народ. То се ради суптилно, али ипак по више пута употребљеном клишеу: Захтеви типа ‘бомбардујте Милошевића’ брзо постају ‘бомбардујте Србе’ или ‘бомбардујте Београд’⁴, а од самог почетка мислило се на оно друго: бомбардујте Србе или бомбардујте Београд. У немачкој и аустријској штампи Срби се приказују као “реметилачки фактор” у Југоисточној Европи. Истовремено Југославија је “вештачка версајска творевина”, или, пак, “несрећни историјски експеримент”, и зато је треба што пре ликвидирати и послати у историју. На самом почетку се заговара подела Југославије на западни (претежно католички) и источни (претежно православни) део. Потом се инсистирало на њеном уситњавању на више малих држава, које ће касније, што је време показало, лакше ставити под своју прво економску а затим и политичку контролу, или, пак, обрнуто, зависно од случаја до случаја.

На самом почетку кризе, антисрпска пропаганда заснивала се на продубљивању традиционално формиране слике међу Немцима и Аустријанцима о Србима као непријатељима. У њој се стално инсистирало да “традиционално демократски оријентисани Словенци и Хрвати, будући да су западно-като-

² Нав. према: Корнвел, Д. *Хитлеров papa*, Службени лист, Београд, 2000, стр.58.

³ “Аустријанци на реч ‘Србија’ аутоматски имају асоцијацију ‘мора умрети’ (muss sterbien)”. Види: Шишкович,Т. “Србија мора умрети”у: *Србија мора умрети*, Филип Вишњић, Београд, 1995, стр. 111.

⁴ Кресиф, О., 1995, “Вест као бизнис”, у: *Србија мора умрети*, стр. 89.

личке провинијенције [...] коначно су могли да се ослободе ‘самовоље српских деспота’ и српско-комунистичке ‘угњетачке и освајачке силе’”.⁵ На површину, дакле, избијају, као и у свим мутним временима и преломним тренуцима у немачкој историји, њени реваншистички и империјални циљеви, који су често започињали на Балкану. Отуда се могу разумети, али не и оправдати, тако жестоки антисрпски ставови који су у овим државама били формирани знатно раније. То добро илуструје следећи пример: Фридрих Нојман (1860 – 1919), иначе идејни предходник немачких либерала, странке којој је припадао и немачки министар иностраних послова, у својој књизи *Bulgarien und Mitteleuropa* (1916) за Србију каже да се она “као сметња испречава на путу стварања Средње Европе, и зато се као непријатељско утврђење усред средњоевропског одбрамбеног система не може трпети”⁶

Свом жестином форсирају се старе аустроугарске флоскуле о српском народу и то без имало увијања. Срби постају “битанге” које би “требало присилити да поклекну”.⁷ Југословенска армија је “четничка”, а Србија је “злослутни случај иреденте” и нови “колонијални владар на Балкану”,⁸ а када треба она је “милитаристичко-бољшевички комплекс”,⁹ а Југославија је “србо-Југославија” која “није цивилизована земља” или, пак, она је “комунистичко-српска држава”.¹⁰ Кроз штампу се, такође, провлачи да су Срби православци и византинци (чиме им се одриче припадност хришћанству) док су Словенци и Хрвати хришћани и проевропски настројени. У карактеризацији Срба, односно ширењу стереотипа о њима, иде се толико далеко да они постају “српске свиње”. Анализирајући писање немачке штампе Михаел Туман каже: “Поређења с нацистима при том је био само образац читаве једне концепције особина које су приписиване Србима. Шта све не читамо: Срби као ‘пљачкашки народ’, као ‘потомци Џингис Кана’, ‘ученици Садама Хусеина’ или ‘етнофундаменталисти’. Када треба, њихово се име претвара у ‘србобољшевице’ или ‘радикалосрбе’. Карикатуристи цртају Србе као свиње које се ваљају, мутиране бикове, крволочне вукове, змије с два језика, стрвождере, гладне хијене и питбуле. Запад, дакле, није имао везе с људима, већ с монструмима.”¹¹ Да би овакво одређење Срба било уверљивије све се повезује с

⁵ Бехам, М., 1995, “Медији као изазивачи пожара”, у: *Србија мора умрети*, стр. 103.

⁶ Нав. према: Константиновић, 1996., “Империја – лимес – варвари”, *Економика*, год. 32, no. 3, стр. 162-163.

⁷ Цитирана изјава Вилхелма Другог пред Први светски рат. Нав. према: Бакић, 1998, “Да ли је западна јавност у Србији препознала непријатеља”, *Социолошки преглед*, год. 32, no. 1, стр. 9.

⁸ Нав. према: Бакић, 1998: 3-29.

⁹ *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 4.7. 1991. год. Нав. према: Хартман, Р., 1999. *Часни мешетари*, Прометеј, Нови Сад, стр. 82.

¹⁰ *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 3. 7. 1991.

¹¹ *Die Zeit*, 2.9. 1994. год. Нав. према: Хартман, Р., 1999. стр. 142.

комунизмом. Дивљаштво, варваризам, православље, византинизам, комунизам и хегемонизам не ретко се стављају у исту равн. То потврђује често изношено мишљење да су се Срби “добровољно [...] определили за комунизам”¹². Одатле следи да је он, од стране Срба, наметнут осталим народима на Балкану, односно Хрватима и Словенцима, што их овде посебно интересује.

Немачка штампа шири страх од Србије као да је она значајна економска и војна сила. За њу је она остала “последњи бастион лењинизма у Европи”. И не само то, него би Србија могла да постане “тврђава комунизма”, из које би могло да дође до обнове Совјетског Савеза и “поново васпостављени поредак лењинизма–стаљинизма да се рашири на источну половину Европе.”¹³ То треба спречити по сваку цену, у том циљу треба разбити Југославију и Србију свести у границе какве су биле пред балканске ратове. При томе се истиче да се Србија за непун век “четири пута увећала”, чиме се индиректно признало који су главни мотиви ових напада. У ту сврху смишља се пропагандна крилатица “признање или рат”, коју најчешће понавља кључни гласноговорник разбијања Југославије, аустријски министар иностраних послова Алојз Мок. Ова крилатица у себи је крила њихову главну стратегију: прво признање, а потом рат, који ће изазвати то признање.

По добро испробаним принципима тоталне пропаганде шири се анти-српска пропаганда. Она је царевала у аустријској штампи од почетка анексионе кризе (1908. год.) до завршетка Првог светског рата, да би била обновљена у немачко-аустријској штампи четрдесетих година прошлог века. Пред сам априлски рат, Гебелс (Jozef Göbbels) даје упутства немачкој штампи како треба писати о Југославији. Према том упутству у свим извештајима треба инсистирати на томе како “Срби систематски прогоне мањине”, затим “како се стварају концентрациони логори за немачке мањине” и како “српска влада наоружава српске бандите”. Истовремено ће немачка штампа у Југославији “потпиривати антисрпско осећање Хрвата”.¹⁴ Ово упутство је брзо материјализовано зато се готово сутрадан могу прочитати жестоки антисрпски ставови. Само неколико дана касније, после ових Гебелсових упустава, *Volkischer Beobachter* објављује ударни текст с насловом: “Расте антисрпско расположење Хрвата”, у коме се, између осталог, каже да хрватска опозиција на челу с Павелићем ради “на ослобођењу и одвајању од Србије”.¹⁵ Слична упустава добија и војска. У познатој Директиви о припремама за напад на

¹² Бакић, Ј., 1999, “Стереотипи о Србима у јавностима појединих западних нација”, *Нова српска политичка мисао*, год. VI., no. 1-2, стр. 344-35.

¹³ J. R. Reissmuller, «Worumes in Yougoslawien Geht», *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, February 4, 1991.

¹⁴ *Нирнбершка документа*, ЈМТ, VII, стр. 64, УСА, VI, стр. 189, док. 34-39, Р. С. Нав. према: Терзић, В., 1984, *Слом краљевине Југославије 1941*, Партизанска књига – Народна књига – Побједа, Љубљана – Београд – Титоград, том II, стр. 43.

¹⁵ *Volkischer Beobachter*, 2. 4. 1941. Нав. према: Hori, L. Broscat, M., 1994, *Ustaška država Hrvatska 1941 – 1945*, DBR International Publishing, Beograd, стр. 14.

Југославију од 28. марта 1941. године коју је издао начелник немачке Врховне команде фердмаршал фон Кајтел дословице стоји: “Будући да су Срби безобзирно угњетавали несрпске народности Југославије, нарочито Хрвате и Македонце, треба приказати да немачка војска не долази у хрватске, босанске и македонске куће као непријатељ.”¹⁶

Гебелсова и Кајтелова упутства постаће кључ антисрпске пропаганде у Немачкој и Аустрији педесет година касније, који ће следити и остали западни масмедији. Дословице ће поновити све раније оптужбе против Срба. Само што ће сада, у новим техничким условима, поткрепити с монтираним сликама ‘злочина’ с терена. Слично ће, на пример, поступити и *Frankfurter Allgemeine Zeitung* који ће Југословенску народну армију прогласити за “српску борбену силу”, а њен допринос “антихитлеровској коалицији” потцењивати јер она “ни у ранијим временима није стекла никакве заслуге за Југославију.” Помињање антихитлеровске коалиције је, у овом случају, класичан пример глумљења објективности. Затим износи оно кључно, намењено не само за унутрашњу него и за инострану употребу: “по завршетку рата уследила је огромна геноцидна акција убиства, пре свега против хрватског и словеначког народа, као и против немачке и албанске мањине”.¹⁷

Готово на истом гебелсовском задатку, старог мајстора пропаганде, нашао се и бечки *Kurier*, који понашање “српске владе, српске армије, четничке солдатске, али и многих опозиционара и интелектуалаца” оптужује за варваризам, орјентализам и национализам¹⁸. Бечки *Die Presse* из пера Ирене Милер тврдиће како су Хрвати “након рата поново испаштали под српском влашћу”.¹⁹ Истовремено немачки *Spiegel* је почетком јула 1991. год. објавио ударни текст под насловом : “Тамница народа Југославије: терор Срба”. У немачкој и аустријској штампи није много боље прошла ни српска опозиција, њени вођи се најчешће означавају као “националисти”, “крајњи националисти” или “ултранационалисти”.²⁰ Све то време немачку и аустријску штампу, ни мало или готово ни мало, не интересује положај Срба у Хрватској. Ако имамо у виду чињенице да је ово писање најчешће преносила хрватска и словеначка штампа или електроски медији, оно је имало двоструки пропагандни циљ: прво, појачало је унутрашње нетрпељивости, и друго, стварало је антисрпско расположење код европског јавног мњења.

Наведени примери више него јасно говоре да је кључни мотив, а самим тим и покретач ове антисрпске пропаганде, немачки и аустријски реваншизам, који је повремено преобучен у борбу против комунизма и за људска права, тако да је антисрпска пропаганда прекривена слојем антикомунизма.

¹⁶ Терзић, В., 1984. том II, стр. 34.

¹⁷ *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 1. 3. 1991. год. Нав. према: Хартман, Р., 1999. стр. 148.

¹⁸ Нав. према: Бакић, 1999: 34.

¹⁹ *Die Presse*, 5.3. 1991. год.

²⁰ *Die Presse*, 17. 9. 1990., затим *Die Presse*, 21. 9. 1990; *Die Zeit*, 12. 7. 1991.

Том приликом, аустријска штампа, не пропушта да каже да је реч о непријатељу. А зна се како се поступа са непријатељем: треба га свим расположивим средствима, почев од дипломатских, преко пропагандних и економских, па све до војних, поразити и приморати на капитулацију. Томе је требало да послуже економске санкције. С тим у вези, нешто касније, после признавања независности Словенији, Хрватској и Босни и Херцеговини, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* извештава: “Две државе Југоисточне Европе – Румунија и Грчка – копненим путем шаљу гориво у Србију. Оне то чине делимично из политичких разлога, а делом што обе припадају православљу...”²¹ Као што видимо не бирају се средства да се Срби оцрне и да се спречи и најмање кршење санкција, како би се сломила њена привреда. Касније ће немачки и аустријски новинари обигравати југословенску границу према Румунији, Бугарској и Македонији и извештавати о свакој пропуштеној цистерни нафте, и тако ће злоупотребити свој новинарски позив, поступајући чешће као агенти својих обавештајних служби него као објективни извештачи с терена. Да парадокс буде већи, исти ће нешто каније, у разним едукативним програмима, држати слово новинарима са простора друге Југославије о објективном информисању.

Немачка и аустријска штампа, по свему судећи, за час су се, кад је реч о Србима, вратиле у своје “златно” време пред Први и Други светски рат. Занимљиво је напоменути да није заборављено да се каже да су Словенија, Хрватска и Босна и Херцеговина све до 1918. год. биле у саставу Хабсбуршке монархије. При томе се ни речи не каже о насилној анексији Босне и Херцеговине 1908. године. Истовремено се инсистира на томе да се Југославија “распада управо тамо где је некада пролазила стара граница Монархије”.²² Малтене, као да је реч о хиљадугодишњој граници! Словенија и Хрватска су под српском доминацијом па се индиректно сугерише закључак да су Срби криви за њен крах и да их од те доминације треба ослободити.²³ У следећој фази они морају бити кажњени, не само зато што се супротстављају разбијању друге Југославије по унутрашњим административним границама, већ и за раније “зло” учешће у разбијању Аустро-Угарске монархије²⁴ и за супротстављање немачко-аустријским походима према Блиском Истоку. Да би се

²¹ *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 15.7. 1992. Нав. према: Разумовски, Д., 1995, “Бог то жели”, у: *Србија мора умрети*, стр. 82.

²² Hans Magenschab, “Konflikt Srba i Hrvata – hiljadu godina mržnje”, *Kurier*, 6. 10. 1990.

²³ Следећи цитат доста добро осликава ову немачку антисрпску хистерију: “(Србин) испољава своју преку, непријатну нарав (цитиран Бизмарк, пр. Ј. Б) (...) Србија представља нарочито злоћудан случај иреденте који ремети мир. Наве. према: Бакић, Ј., 1998, стр. 3-29.

²⁴ Савезници, све до средине 1918. год. нису имали намеру да разбију Монархију. Преокрет се поклапа с победама српске војске на солунском фронту и њен муњевит победнички марш до Граца. Види: Кризман, Б., 1958, “Стварање Југословенске државе”, *Преглед*, год. 10. књ. 2, стр. 333-353.

остварио тај циљ било је неопходно освајање Балкана, односно српског етничког простора.

Још пре отпочињања сукоба на просторима друге Југославије Срби се у аустријској и немачкој штампи проглашавају за фашисте. Уз такве оптужбе било је лакше покренути медијску кампању против њих, с једне, и тиме би се релативизовала одговорност за сопствени фашизам, с друге стране. Да би обезбедили осуду Срба, непосредно након отпочињања сукоба у Словенији и Хрватској, преузимају ватиканску пропагандну крилатицу да је “Србија неоспорни агресор” и намеће је осталим чланицама Европске заједнице. Касније се у најтиражнијим новинама и на најгледанијим ТВ станицама испредају приче о српским злочинима (којих у сваком рату има) у Босни и Херцеговини који се обавезно надувавају како би се Срби оптужили за геноцид. Истовремено муслимански и хрватски злочини се прећуткују или минимизују. Неће ни то прећуткивање бити довољно него ће муслиманске и хрватске злочине приписивати Србима. Тако ће, примера ради, муџахедина с Истока ангажованог на страни муслимана у босанско херцеговачком рату, с одсеченом главом српског сељака у руци као ратним трофејом, у медијима приказивати као Србина.

Све у свему, немачко-аустријска пропаганда спроведена кроз мас-медије за све невоље и проблеме настале на простору друге Југославије оптужују Србе и Србију. Ова пропаганда увелико преузима антисрпску кампању из словеначких и хрватских медија. Сарадња између хрватских и немачких медија, посебно *Deutsche Welle-a* и Радио телевизије Загреб је и формализована.²⁵ У овој кампањи Срби се систематски оптужују, прво, за комунизам, лењинизам и стаљинизам; а затим се преко комунизма долази до хегемонизма. Зато они хоће да покоре младе демократије северозападних република. Ту се затим у причу, као по клишеу, уплиће великосрпски хегемонизам и православље. Често ни то није довољно већ се западно хришћанство, па самим тим и народи који му припадају (Словенци и Хрвати) проглашавају за напредне и културне, а Срби, будући источне вере, за некултурне и назадне. Кључни разлог ове антисрпске пропаганде био је у томе да се Словенци и Хрвати охрабре на пут сецесије. Истовремено тиме је вршен притисак на савезнике, како владе тако и медије а преко њих и на њихово јавно мњење, да прихвате отцепљење Словеније и Хрватске. Оптуживање Срба за большевизам, хегемонизам а повремено и за фашизам имало је за циљ скретање пажње са стварних узрока југословенске кризе и истовремено оправдање најављене сецесије северозападних република. У томе је најважније било амнестирање Словеније и Хрватске за распад/разбијање друге Југославије.

²⁵ *Deutsche Welle*, 23. 9. 1990. Нав. према: *Tanjug press*, 25. 9. 1990. стр.7.

* * *

Аустријска и немачка пропаганда у придобијању западног јавног мњења, за ствар својих штићеника, вешто користи поступке или грешке појединаца припадника српског народа. Зато се оне често представљају као дело целог народа. То се ради по сценарију, добро испробаном на другим меридијанима, који је овде само поновљен. Заправо, ради се по старом рецепту да пажњу “цивилизованог Запада треба уперити, попут ласерског зрака, на злочине званичног непријатеља, а не на оне које би могао да ублажи или оконча”²⁶. Званични непријатељ за немачку аустријску штампу, од самог почетка југословенске кризе, као и пре педесет година, били су Срби. Антисрпска пропаганда била је свесно подржана (а вероватно и индукована) од стране њихових влада. То се ван сваке сумње може доказати (као што смо видели) анализом штампе. На тај начин припремано је прво разбијање друге Југославије, а затим стављање Босне и Херцеговине под међународни протекторат, попут оног уведеног на Берлинском конгресу (1878) у корист Аустро-Угарске, за шта ће се образложење лако наћи.

Аустрија ће се нестрпљењем и нескривеним задовољством дочекати да нови управитељ Босне и Херцеговине буде њен грађанин Волфганг Петрич “уместо” негдашњег управника његовог земљака Бењамина Калаја. Тиме би се стање ствари на Балкану приближило ситуацији пред Први светски рат, односно делимично би се поништили његови резултати и казнили Срби за учешће у оба светска рата. На другој страни, био им је потребан један народ у Европи како би био оптужен за фашизам и нацизам. Срби, као стари непријатељи, за ту улогу су им добро дошли. Изједначавањем Срба с фашистима и нацистима индиректно се скретала пажња светске јавности с немачких и хрватско-муслиманских злочина почињених током Другог светског рата, како би се они релативизовали. Као да се хтело рећи: нису само Немци били нацисти и злочинци у Европи, или, пак, Хрвати и муслимани у Југославији већ, ево, и Срби. То је само припрема за следећи потез у којем ће се тражити потпуна амнестија и ослобађање немачке нације од нацизма и фашизма, па самим тим и од кривице за Холокауст.²⁷ По истом принципу тражиће се ослобођење Хрвата за геноцид над Србима у Другом светском рату. Поред тога, немачки и западноевропски антисемитизам, који је у последњих педесет година потискиван и сакриван, могао се ослободити у потпуно новој форми, али сада као антисрбизам, јер је антисемитизам крајње непопуларан. Заправо, антисемитизам је у већини европских земаља кажњив, насупрот томе на анти-

²⁶ Чомски, Н., 1998, *Година 501*, Светови, Нови Сад, стр. 169.

²⁷ Вратуша Жуњић, В., 2000, “Трансформација критичке теорије у апологију ...”, *Социолошки преглед*, год. 34. по. 1-2, стр. 32.

србизму се може итекако политички (Кушнер и многи други) и материјало профитирати.²⁸

Немачка и Аустрија су у разбијању друге Југославије узеле активно учешће на војном, политичком и дипломатском плану. У томе је у Немачкој и Аустрији постигнут потпуни консензус. У Немачкој почев од у то време владајуће хришћанско–демократско–либералне коалиције па све до опозиционих странака социјалдемократске и зелене. У Аустрији је готово идентична ситуација: почев од Социјалистичке партије и Народне партије Аустрије, преко зелених до деснице и неонациста као што су Јегер Хајдер, који је међу првима подржавао сецесију Словеније и тражио од аустријског парламента да је призна.²⁹ На другој страни, градоначелник Беча Хелмут Цилк охрабрује Хрватску на сецесију и у Загребу изјављује: “Тајим симпатије за вашу ствар.”³⁰ Све у свему, готово цела аустријска и немачка политичка сцена од зелених до неонациста уједињује се, што је преседан, око идеје да се разгради Југославија и да се казне Срби. То је један од доказа да је на сцену ступио немачки и аустријски реваншизам. Аустријска дипломатија је у овом синхронизованом послу чинила претходницу. То потврђује следећа констатација: “Готово више од годину дана пре избијања насиља у пролеће 1991. године, он (Алојз Мок, пр. С.В.) је путовао по европским престоницама, непрестано указујући на потребу реаговања на предстојећу југословенску кризу.”³¹ Ова путовања вероватно не би оставила већег утицаја да иза њих није стајала Немачка са својим политичким и економским утицајем. У ту сврху Алојз Мок је рачунао на старо и раширено антисрпско расположење у Хрватској и потпирује га.

Comment:

Слично је поступио и Хитлер 1941. године. У *Директиви бр. 25 за напад на Југославију*, дословце пише: “Политичким обећањима у корист Хрватске биће поштрена унутрашња политичка затегнутост у Југославији”.³² Између ове Хитлерове наредбе и поступака Хелмута Кола, Клауса Кинкела, Алојза Мока и тадашње немачке социјалдемократске опозиције у политици према Србији и Југославији тешко је, и поред добре воље, наћи суштинску разлику. Немачке политичке вође није спречила помисао, односно чињеница да је она на овим просторима већ два пута водила *кржаве, освајачке ратове*, с готово десетороструко бројнијим и опремљенијим војним ефективима.³³

²⁸ Познато је да су плате, чак и ако се изузме присутна корупција, високих европских званичника, ангажованих у Босни и Херцеговини и на Косову и Метохији, по неколико пута веће него код куће. А тамо се, да би донекле оправдали своје присуство, најчешће шаљу Србима ненаклоњени појединци.

²⁹ Хофбауер, Х., 2001, стр. 34.

³⁰ *Neue Kronen Zeitung*, 4. 3. 1991.

³¹ Вудворд, С., 1997. *Балканска трагедија*, Филлип Вишњић, Београд, стр. 147-148.

³² Кризман, Б., 1953, *Хитлеров план против Југославије*, Загреб, стр. 84-86.

³³ Терзић, В., 1984, *Слом краљевине Југославије 1941*, том II, стр. 277 и даље.

Ратове до истребљења народа који су јој се супротставили, у којима је животе изгубило нешто мање од два и по милиона Срба. Заправо, ратова који су били толико криви, да су у великој мери изменили демографску слику централног Балкана.

Поред активног учешћа у наоружавању и обучавању хрватских паравојних формација, Немачка током 1990. године уз сарадњу с хрватским националистима формира “хрватску тајну службу и службу безбедности.”³⁴ То се може окарактерисати као најдиректније мешање у унутрашње послове СФР Југославије. При том је “немачка влада потпуно свесна да у хадезеовском владајућем апарату и служби безбедности значајну улогу имају усташки елементи.”³⁵ Ти усташки елементи ће касније одиграти кључну улогу прво у застрашивању и малтретирању Срба а касније и у њиховом протеривању. Зато ни мало не изненађује чињеница да је Немачка давала пуну дипломатску подршку хрватским и словеначким тежњама за отцепљење.³⁶ Пре и после отцепљења, финансијски је потпомогнуто учвршћење хрватске власти и хрватске државе. У време поштравања економских санкција против Србије и Црне Горе од стране Европске заједнице, Немачка (7. децембра 1991.год.) упућује Словенији и Хрватској финансијску помоћ у износу од 17 милиона ДМ.³⁷ Аустрија, да неби заостала у помоћи за дестабилизацију Југославије, на граници држи појачане војне ефикативне. Истовремено потпомаже у ‘преуређењу словеначке енергетске привреде’ и тако је “бар у енергетским питањима Словенија већ тада постала ... десета аустријска покрајина”.³⁸

Три дана пре проглашења независности Словеније и Хрватске (и шест месеци пре признања те независности од стране Немачке и Ватикана) на заседању КЕБС-а у Берлину (21. 6. 1991. год.) у аустријској делегацији, поред Алојза Мока, што је преседан, налази се и будући министар иностраних послова Словеније Димитрије Рупел. На дан проглашења независности Словеније свечаност употпуњују аустријски званичници: социјалдемократ Хелмут Цилк (Беч), хришћано-конзервативац Јозеф Крајнер (Штајерска), Христопф Цернато (Корушка) и спољнополитички представник аустријске народ-

³⁴ Гибс, Д., 2001, “Извори југословенског ратног сукоба”, *Социолошки преглед*, год. 35. по. 3-4, стр. 205-206.

³⁵ Миливојевић, М., 1994, “Croatia’s Intelligence Services”, *Jane’s Intelligence Review*, Septembris 1. Takođe vidi: Copley, G., 1994, “FGR Helps Develop Croatia security”, *Defence and Foreign Affairs – Strategic Policy*, February – March. Нав. према: Гибс, 2001, стр. 206.

³⁶ Познато је да је немачка дипломатија у “периоду 1990-1991, инсистирајући на тренутном признавању сецесионистичких захтева Словеније и Хрватске, покренула ланац догађаја који је довео до етничког сукоба који је могао бити избегнут”. Фолк, Р., 1995, “Неуспех у Европи: рационална безбедност након хладног рата”, у: *Европа и распад Југославије*, ур. Р. Накарада, ИЕС, Београд, стр. 31.

³⁷ *Parlament European, Direction Generales des Etudes: La Crise dans les Jougoslavie*. Sep. Pol. 18/1993. p. 172. Нав. према: Аврамов, С., 1997, *Постхеројски рат Запада против Југославије*, ЛДИ, Ветерник, стр. 193.

³⁸ Хофбауер, 2001, стр.35.

не странке Андреас Кол. Пружањем подршке словеначким и хрватским сецесионистима Аустрија крши сопствени Устав. Истовремено својим поступцима крши сопствену међународно-правно признату неутралност и меша се у унутрашње ствари Југославије. На све то је, крајем јуна 1992. год., социјалдемократски градоначелник Беча Хелмут Цилк у телевизијској емисији ОРФ-а додавао: “И аустријски добровољци би требало да крену у Босну против Срба”!³⁹

Немачка је, уз америчку дозволу да “преузме улогу регионалног хегемона”, добила и прећутну сагласност за своју делатност против Југославије, што сада, када се осврну уназад, признају поједини аналитичари. Заправо, тек сада се признаје, после америчких дипломатских победа, да је за “директно охрабривање распада југословенске федерације” одговорна “немачка дипломатска одлучност” и Геншерава промоција “независности Словеније и Хрватске, из чега је неизбежно уследила српска узнемиреност и одбранаштво”.⁴⁰ То у потпуности потврђује и бивши амбасадор Сједињених Држава у Југославији Ворен Кристофер када каже: “Ми смо касније открили да је Геншер, немачки министар спољних послова, био у свакодневном контакту са својим хрватским колегом. Подржавао је Хрвате да напусте федерацију и објаве своју независност, док смо сви ми за то време трагали за свеопштим приближавањем.”⁴¹ Наравно, мало је вероватно да влада Сједињених Држава није била обавештена о потезима Геншера. Немачка је прво припремила, а затим у Маастрихту (Maachtricht) изнудила пуну подршку својих савезника из Европске заједнице за своју политику према Југославији, односно за међународно признање Словеније и Хрватске. За узврат, понудила им је концесије у економији. Енглеска влада је одустала од противљења признавања Словеније и Хрватске у замену за немачку подршку енглеском противљењу јединственој европској монетарној унији и одељку о социјалној политици.⁴²

Поред формалног притиска на савезнике, Немачка је извршила и један “неформалан”. Она је 23. децембра 1991. године признала независност Словеније и Хрватске, пре изнетог мишљења Арбитрарне комисије и пре усаглашеног става Европске заједнице. Тиме је прекршила основне постулате међународног права и разбија Југославију. Готово идентично је Немачка поступила 1941. године – 15. априла признаје Независну Државу Хрватску иако је Југославија и даље постојала као међународни правни субјективитет (*Уговор о примирју* потписан је 17. априла, а ступио је на снагу 18. априла 1941. године).⁴³ Југословенску владу у Лондону и даље признају готово све земље света

³⁹ Хофбауер, 2001, стр. 212, 213 и 217.

⁴⁰ Фолк, Р., 1995, стр. 36.

⁴¹ “The Diplomatic Round”, *The New-Yorker*, 24.8. 1992. Нав. према: Мерлино, Ж., 1994, *Истине о Југославији нису све за причу*, Контекст, Београд, стр. 141 – 142.

⁴² Petars, J., Vieux, S., 1997, “Босна и обнова хегемоније Сједињених Држава”, *Социолошки преглед*, год. 31, no. 4, стр. 437.

⁴³ Терзић, В., 1984, том II, стр. 375.

иако је Југославија била окупирана од стране Немачке и Италије и њихових трабаната и створена тзв. Независна Држава Хрватска. Распарчавањем Југославије Немачка је демонстрирала, како тада тако и сада, своју неприкосновену моћ у Европи. Она поступа тако 1991. год. иако нису постојали елементарни услови за признавање Хрватске. Власт у Загребу није дала никакве гаранције да ће поштовати колективна и индивидуална права Срба, затим није контролисала целу територију (као основни услов за признавање државе). Немачка, такође није испоштовала обавезу, коју је, пре тога преузела у Риму, на министарском састанку 8. 11. 1991., да нико из Европске заједнице, када је реч о Југославији, неће унилатерарно деловати. У потписаној декларацији дословице пише да се “могућност признавања независности оних република које то желе може разматрати искључиво у оквиру јединственог решења”.⁴⁴ Немачка је Европу довела пред свршен чин. Остале државе Европске заједнице, поучене њеним примером (ради јединства), признају Словенију и Хрватску 15. јануара 1992. године. То је значило да Немачка по други пут комада Југославију, овај пут уз помоћ Европске заједнице. Први пут (у Другом светском рату) војном, а други пут (1991-1992. год.) првенствено политичком и економском а делимично и војном (наоружавање и обучавање хрватских паравојних јединица) силом. Касније ће, без имало устежања, учествовати и у директним војним операцијама у Републици Српској, затим у бомбардовању СР Југославије и на крају на Косову и Метохији и у Македонији.

Немачки ангажман у “регулисању” југословенске кризе, у чијој производњи и потпомагању и сама учествује више је него евидентан. Њен министар иностраних послова Геншер за време ограничених сукоба у Хрватској изјављује: “Ако се крвопролиће настави, Немачка ће признати независну државу Хрватску.”⁴⁵ Тиме је директно подстакла хрватско политичко руководство да провоцира сукобе. Лорд Карингтон, у писму упућеном Ван ден Бруку, упозорио је да преурађено и селективно признавање република “сасвим извесно води распаду Мировне конференције”.⁴⁶ Он ће нешто касније признати да је Немачка била одлучујућа у признавању Словеније и Хрватске. Она је минирала све мировне напоре јер је “Ханс Дитрих Геншер желео то признање, а сви су други били против.”⁴⁷ Тадашњи Генерални секретар Уједињених нација Перес де Куелар је, такоже, упозорио да би “пребрзо и селективно признавање република допринело проширивању садашњих кон-

⁴⁴ Писмо Хавијара Переса де Куелара, ген. Секретара УН, Хансу – Дитриху Геншеру упућено 14.12. 1991. у: Мерлино, Ж., 1994, стр. 189.

⁴⁵ Нав. према: Печујлић, М., Накарада, Р., 1995, “Слом југославије и конституисање новог светског поретка”, у: *Европа и распад Југославије*, стр. 55.

⁴⁶ Писмо Переса де Куелара Хансу – Дитриху геншеру. У : Мерлино, Ж., 1994. стр. 189.

⁴⁷ Види: *Политика*, 2. 12. 1993, стр. 5.

фликата и потхранило једну експлозивну ситуацију.⁴⁸ Наравно, на ово се немачка дипломатија није обазирала, већ напротив, као да га је прижељкивала.

* * *

Немачка је за разбијање Југославије имала више разлога. Како ће историја те њене разлоге вредновати првенствено због њене економске и политичке моћи, друго је питање, јер је то изван поља интересовања у овом раду. Немачка одговорност зависиће од развоја и констелације снага и односа моћи на међународном плану, а не од утврђених чињеница. Сви су изгледи да она, кад-тад, неће моћи да избегне историјску одговорност за своју улогу у разбијању друге Југославије и као последицу тога, за започињање крвавог рата, односно за злочин против мира.

Немачка, такође, неће моћи да избегне историјску одговорност за учешће, без најаве рата (као што је и Хитлер учинио 1941. године), у готово тромесечном бомбардовању СР Југославије 1999. године. За то постоји више разлога. Прво, прекршила је Повељу Уједињених нација и темељна начела међународног права, када је пристала да, без икаквог повода који би се ње тицао, учествује у нападу на једну суверену земљу, чланицу Уједињених нација. Друго, Прекршила је сопствени Устав. Треће, прекршен је статут НАТО-а, да земље чланице не могу војно дејствовати ван своје територије ако није била нападнута нека од његових чланица. Али, сви су изгледи, да је једва чекала, као и 1941. године, да мало “уразуми” Србе. И, на крају, четврто, етничко чишћење Шиптара на Косову и Метохији, а које је било један од кључних разлога уцена од стране НАТО-а (чија је Немачка активна чланица) СР Југославији, није постојало.

То потврђује обавештајни извештај Министарства спољних послова СР Немачке од 12. јануара 1999. године, у којем се закључује: “На самом Косову не може (се) верификовати постојање изричитог политичког прогона повезаног с припадношћу албанској етничкој групи као таквој. Јавни живот у градовима, као што су Приштина, Урошевац, Гњилане, итд, у читавом периоду сукоба, настављао се на релативно нормалној основи. Акције снага безбедности нису биле усмерене против Албанаца на Косову као према етничкој дефинисаној групи, него против војног противника и његових стварних или приписаних подржаваоца”.⁴⁹ Масован и исцениран егзодус Шиптара с Косова и Метохије у Албанију и Македонију догодио се тек након почетка НАТО бомбардовања СР Југославије. Он је покренут од стране њихових вођа уз

⁴⁸ Писмо Переса де Куелара од 10.12. 1991. Ван де Бруку. у: Мерлино, Ж., 1994, стр. 188.

⁴⁹ <http://www.jugemelt.de/1999/04-24/011.shtml>. Нав. према: Вратуша-Жуњић, В., 1999, “Супротна теоријска тумачења НАТО бомбардовања ...” *Социолошки преглед*, год. 33, по. 1-2, стр. 41.

асистенцију влада Запада. Егзодус је организован како би се, пред западним јавним мњењем, оправдало бомбардовање и да би се добила подршка (која је јењавала) за његово настављање. Касније ће се на њему инсистирати да би се оправдала НАТО агресија (или, како они то кажу, види парадокса, “хуманитарна интервенција”) на СР Југославију.

Испитивање разлога за ангажман Немачке у разбијању друге Југославије морамо, пре свега, тражити у историјској сфери. Реч је, најпре, о освети, заправо реваншизму за изгубљена два рата на овим просторима. Њеним поразима у Првом и Другом светском рату Срби су дали значајан допринос. Овакав немачки поступак не може се објаснити рационалним аргументима ако имамо у виду чињеницу да је пре њеног разарања, захваљујући комунистичком руководству Јосипа Броза и његовим наследницима, југословенска привреда била у великој технолошкој зависности од Немачке. Било је само питање тренутка када ће она, у процесу приватизације и либерализације страних улагања у условима поткупљивости комунистичке номенклатуре, потпасти под немачку контролу.⁵⁰ Само што би у том случају њена цена била далеко већа, јер не би била толико упропашћена разбијањем јединственог југословенског тржишта, ратом и санкцијама.

Немачка је за ову освету била “спремна” када је Србија, због констелације снага на међународном плану и идеолошких заблуда свог политичког руководства, остала без савезника. Она се на то одлучила тек после уједињења када се, за тренутак, “заборавила” од силине своје економске и политичке моћи.⁵¹ Да је реч о освети, директно говори писање војне ревије *Бундесвехр 2000* у издању из 1999: “Већ смо једном успели да Југославију учинимо послушном: 6. априла 1941. Ми смо у блицкригу против Југославије разорили део Београда у подухвату ‘Суд кажњава’... Ми смо то доказали већ два пута у овом веку. Јунаштво је опет данас, као пре 50 година, врлина наших војника. Ми смо поново ту!”⁵² Претходну тезу, поред признања самих Немаца, потврђује чињеница да су се Немци и у Другом светском рату, због пораза у Првом светском рату, према Србима понашали реваншистички. Франц Беме, генерал Вермахта (раније шеф аустријског Генералштаба) заповедник немачке војске у Србији после 16. септембра 1941. године “у својој првој наредби... сетио (се) њему подређених окупаторских трупа у саставу Немачке армије у Првом светском рату и рекао: ‘Ви сте осветници тих мртвих. То мора бити страховит пример за целу Србију, који ће сво становништво нај-

⁵⁰ Насупрот овоме, између два светска рата, у југословенску привреду био је ангажован капитал из готово свих европских земаља. Тако, примера ради, Швајцарска је имала знатно више капитала од Немачке и Аустрије заједно. Види: Мирковић, М., 1958, *Економска историја Југославије*, Економски преглед, Загреб, стр. 373.

⁵¹ То нас неодољиво подсећа на сцену из филма *Кабаре*, у којој се, у лику младог припадника хитлерјугенда, занетог немачким духом и моћи, на симболичан начин приказује нарастање фашизма.

⁵² Нав. према: Петровић Пироћанац, З., 1999, стр. 20.

теже погодити’.”⁵³ То потврђује и принцип који је за време Другог светског рата важио у немачкој окупационој зони, заправо Србији, да се за сваког рањеног Немца стреља педесет, а за убијеног сто Срба, који није важио ни у једној другој окупираној земљи Европе. Затим, Немачка је заједно с Аустријом, пре последњег бомбардовања (заједно с осталим савезницима из НАТО пакта) три пута у прошлом веку, рушила Београд, што никако не може бити случајно.⁵⁴ Није спорно да је овај последњи немачки реваншизам био далеко суптилнији, а то је последица измењених околности и научене историјске лекције. Што се тиче немачког ангажовања у разбијању Југославије, један неутралан аналитичар просудио је да је овде било реч о старим немачким предрасудима “које се темеље на традиционалним германским ставовима још из доба Хабсбурга и два светска рата”.⁵⁵

Друго, Немачка је разбијањем Југославије делимично остварила свој стари сан изласка на топла мора, овај пут преко вазалних државица Словеније и Хрватске. Кажем делимично, јер је стара немачка тежња да контролише Дунав од извора до ушћа⁵⁶ и да би тако, с изграђеним каналом Дунав-Рајна-Мајна, не само контролисала главни европски водени пут, него, условно речено, пресекала Европу на два дела. Овим пресецањем Европе стекли би се услови да се њоме доминира, што је у двадесетом веку два пута покушала да учини војном силом. Немачка би сада ту доминацију, у промењеним околностима, могла да оствари економском силом или уз помоћ претње да ће се сама кандидовати за главног економског и политичко-стратешког партнера Русији, кад већ у два наврата (у прошлом веку) није успела да је пороби.⁵⁷ Затим, без Немачке није могуће европско уједињење јер она заузима централно место на континенту, а поврх свега постала је најјача европска економска сила. За остварење неких од ових идеја, прво је, као препрека, стајала Југославија. Сада јој као препрека стоји првенствено њеном заслугом економски готово уништена Србија. (Овде се може тражити један од узрока немачког ангажовања у даљем разбијању СР Југославије, почев од наоружавања ОВК, преко њеног активног учешћа у НАТО агресији, па све до потпомагања црногорског сепаратизма.) После уништења српске привреде дуготрајним санкцијама и рушења у НАТО бомбардовању, Немачка ће настојати да је кроз неминован

⁵³ Хартман, Р., 1999. стр.57.

⁵⁴ Такође, не може бити ни мало случајно то што је Београд једина европска престоница, чије је језгро у последњем (двадесетом) веку претрпео пет разарања.

⁵⁵ Томас, Ц. К. Р., 1994, “Балкански сукоб и међународна реакција: америчке и српске опције!”, *Српска политичка мисао*, год. 1, но. 1-4, стр. 158.

⁵⁶ Немци су се, за време Хабсбуршке монархије, јужно од Суботице претежно насељавали дуж обала Дунава.

⁵⁷ Зближавање Немачке и Русије, као највећих европских држава, долазило је на дневни ред неколико пута у њиховој историји; као што је било и њиховог супротстављања (што је за оба народа било кобно). Око њиховог зближавања ломиће се копча и у следећем периоду: посебно у троуглу Берлин-Москва-Вашингтон.

опоравак потпуно стави под своју контролу, што је и наговештено путем Пакта за стабилност Југоисточне Европе, који је она лансирала. Пакт за стабилност не предвиђа плаћање ратне одштете, него, пре свега, инвестиције у инфраструктуру путем кредита или концесија. У следећој фази, или паралелно с овим, доћи ће на ред куповина виталних индустријских постројења. У међувремену, земља ће добијати ситну хуманитарну помоћ ради умиривања савести западних моћника који су учествовали прво у разбијању земље и санкцијама и на крају у бомбардовању, с једне, и ради превазилажења створеног амонизитета грађана Србије према западним силама, с друге стране.

Разбијањем Југославије и стварањем више малих држава на њеном тлу, стварају се повољнији услови за немачко напредовање према Блиском Истоку. Тако би се остварио, али сада другим, претежно политичко-економским (али ипак потпомогнути војним претњама својим и својих савезника), средствима, стари сан: *Drang nach Osten*; који је Немачка два пута покушала да реализује: у Првом и у Другом светском рату.

Треће, да би постала светска сила Немачка је “морала” симболички анулирати последице Првог и Другог светског рата. Кључни резултат Првог светског рата је силазак Аустро-Угарске, њене главне савезнице, с историјске сцене Европе и стварање независних држава Југославије, Чехословачке и Пољске. Чехословачка и Пољска створене су вољом сила победница у Првом светском рату Француске и Енглеске и америчког председника Вудро Вилсона, а Југославија, на првом месту, вољом српске војске,⁵⁸ уз њихову сагласност. Симболички и фактички резултат Другог светског рата је подељена Немачка. Вољом једног од два главна победника у Другом светском рату, Совјетског Савеза, Немачка је уједињена и тада је анулиран симболички и фактички резултат тог рата. Друго је питање због којих је разлога Совјетски Савез пристао на њено уједињење, а да она остане чланица НАТО пакта.⁵⁹ Што се тиче другог победника, Сједињених Држава, оне су немачки савезник на војном и политичком плану, па се њихов пристанак није доводио у питање, под условом да остане у њеној зони утицаја, и под условом да на њеној територији остану америчке војне базе, што се није доводило у питање. Треба имати у виду чињеницу да су односи између западних сила вишелојни. Поред савезништва има и ривалитета, који се оставља по страни када су у питању заједнички интереси или када дође до “решавања” кризе на некој трећој страни. Такве ситуације им добро дођу за превазилажење повремених међусобних

⁵⁸ Српска војска је у победничком маршу 1918. године дошла до Граца.

⁵⁹ Сви су изгледи да од овог уједињења не би било ништа, што се Сједињених Држава тиче, без останка Немачке у НАТО алијанси. То потврђује чињеница да је Џорџ Буш на Савету НАТО пакта (дан после састанка са Горбачовим, 4.12.1989, на Малти) изнео четири принципа немачког уједињења. Један је био, “уједињење” треба да се спроведе у складу с немачким континуираним суделовањем у НАТО-у. Види: Renata Fritsch-Bovmazel, *Europe and Goiman Unification*, Barg, New York/Oxford, 1992, p. 81. Нав. према: Самарцић, С., 1995, стр. 75.

несугласница због сукоба интереса, па самим тим, и до ушвршћавања “савезништва”.

На ред је дошло да се анулира и један од кључних резултата Првог светског рата, односно да се разбије Југославија, јер је, као што смо рекли, створена вољом српске војске. Зато је било неопходно да се Србија што више онеспособи и понизи, а по могућности и да се њена војска порази, а то је Аустрији и Немачкој био један од главних стратешких циљева у двадесетом веку. Или, како је то говорио њен министар иностраних послова Ханс Дитрих Геншер, да се “Србија баца на колена”. Бацање Србије на колена трајало је више од једне деценије. Не треба заборавити, као што смо раније напоменули, да је једна од разлога стварања Југославије, као резултат Првог светског рата, спречавање Немачке да изађе на Јадранско море и тиме пресече Европу на два дела.⁶⁰ Разбијајући Југославију, Немачка је поништавала још један, по њу неповољан, резултат Првог светског рата.

Отпор Србије се морао осујетити. За то је требало да послуже економске санкције. Слично је поступила Аустро-Угарска пред и у време анексије Босне и Херцеговине 1908. године. Аустро-Угарска Србији намеће санкције које су с извесним прекидима трајале у периоду од 1903 до 1911. год. Она је пре тога била њен најзначајнији спољнотрговински партнер. Уништавање српске привреде путем санкција имало је, у оба случаја, двоструки циљ: прво, слабење економско-производних могућности, па тиме и војне, и друго, сиромашење становништва и сламање његове моралне издржљивости. Да би јој на крају у 78-дневном бомбардовању и окупацији Косова и Метохије био задат најжешћи ударац. Наметање не само економских него и научних, културних и спортских санкција и избацавање СР Југославије из готово свих европских институција опробан је метод да се њен глас не би нигде чуо, с једне, и да би се приликом њеног поновног пријема испостављали, један по један, нови захтеви, с друге стране. Захтев за избацавање Југославије из свих европских институција најгласније је заступала немачка и аустријска дипломатија потпомогнуте државама из своје зоне утицаја. (Мађарска их је у томе свесрдно помагала.) Разбијање Југославије је, најзад, предуслов да се у неком виду поново оживи или обнови Аустро-Угарска (што је донекле деактуализовано после пријема Аустрије у Европску унију). За разбијање Југославије била је неопходна сагласност сила победница у Првом светском рату, пре свега, Енглеске и Француске. Ради својих интереса, на једној, и помоћи, на другој страни, оне у Мастрихту на то дефинитивно пристају.

Због француско-енглеске “капитулације” у Мастрихту у француској штампи и јавном мњењу, иако претходно припремљеном од стране медија, ствара се нелагодност и конфузија због пристанка, истина невољног, за разбијање Југославије. Не зато што је Француска важила за пријатеља српског

⁶⁰ Hajden, R. M., 1992, “Yugoslavia’s Collapse: National Suicide with Foreign Assistance,” *Economic and Political Weekly*, July 4. p. 1378.

народа, односно због француског жала за Србима, већ зато што је због интереса или немоћи пристала на немачки диктат и тиме фактички постала другоразредна европска, односно трећеразредна светска сила. То ће бити разлог да креатори јавног мњења и штампа, из психолошких и практичних разлога, покушају да сакрију француску политичку немоћ. Зато се врло брзо прилагођавају новонасталој ситуацији и од Немаца и Аустријанаца преузимају штафетну палицу у осуди Срба и њихових злочина (као да има рата без злочина). Притом прећуткују злочине других, да би лакше оправдали свој пристанак на разбијање друге Југославије и на поништавање резултата Првог светског рата. Зато је у Француској ућуткиван, када је реч прво о Југославији а затим и о Србима, сваки глас разума. Ради свог опстанка у игри, међу светским силама, нешто касније ће пристати и на бомбардовање СР Југославије и уништавање њене инфраструктуре. Из ове перспективе се може разумети прича француског председника Жака Ширака, што вероватно није спорно, да је за време НАТО бомбардовања спасао београдске мостове.

То је заправо био последњи трзај француске дипломатије да се представи у бољем светлу од стварног. Када год евро-амерички савезници Француске њеној влади приговоре да штити Србе – сутрадан Француска, да би то оповргла и показала своју “правоверност”, чини други корак. Тај други корак “пријатељске” Француске је једном бомбардовање Републике Српске, други пут Србије.⁶¹ Шта ће бити следећи пут!⁶² Зато мислим да је најбоље, не само за србијанску власт, ма која то била, него и за Србе да се ослободе мита о старом “пријатељству” с Француском, већ да покушају да изграде своје односе на обостраном интересу. Ти односи треба да буду као с било којом другом земљом у Европи њеног политичког и економског значаја. Уосталом, њена помоћ српској војсци⁶³ у Првом светском рату била је искључиво мотивисана њеним интересима; јачањем балканског (солунског) фронта смањио би се немачки војни притисак на Француску, и повећала могућност победе немачко-аустријске војне машинерије. Сламање Аустрије и Немачке, уз надчовечно залагање српске војске, почело је управо на овом фронту. На овом фронту почело је осипање немачко-аустријског савеза – Бугарска је после пораза на Солунском фронту безусловно капитулирала. Убрзо, после српских победа,

⁶¹ То најбоље илуструје пример хапшења бившег председника Парламента Републике Српске Момчила Крајишника. Француска је прво опоменута да у својој зони одговорности не хапси довољно, да би убрзо био ухапшен Крајишник и да би се сутрадан, после његовог хапшења, председник Ширак могао јавно похвалити да је то његово дело. Види: “Ширак дао инструкције”, *Блиц*, 6. април 2000.

⁶² После демократских промена у Србији изражених вољом народа на изборима од 23. септембра и одбрањених 5. октобра 2000. године, Француска је српској деци, као хуманитарну помоћ, између осталог, послала контаминирано млеко. РТС, “Београдски програм”, 23. 1. 2001. год.

⁶³ Не треба заборавити да су Французи у току Првог светског рата прво отезали са слањем муниције српској војсци и на крају послали погрешну, а да су, после рата, југословенској влади наплатили и пертле, послате српској војсци!

долази до расула аустроугарске војске на Источном фронту. Француска помоћ у Првом светском рату касније је послужила као основ да се у Србији створи мит о француско–српском пријатељству. Формирању овог мита кључни допринос дали су српски ђаци школовани у Француској, који су се, између осталог, и уз помоћ њега, између два светска рата, наметнули на српској културној и политичкој сцени.

Поред изложеног, Немачка је чином разбијања друге Југославије по први пут после рушења Берлинског зида и уједињења, могла да тестира своју фактичку моћ у Европи и свету.⁶⁴ Оваквом демонстрацијом моћи наметнула се као незаобилазан фактор политичко-стратешког одлучивања у Европи. Као терен прве пробе њене моћи, Балкан јој је добро дошао као “полигона за надметање”. Тај статус је за њу он и раније имао.⁶⁵ Само сада у ову трку, због констелације снага, улази без много ризика. Она је тиме анулирала последице изгубљеног не само Другог, него и Првог светског рата и скренула константно присутну пажњу у Европи са својих злочина почињених током Другог светског рата.

Прво припрема а затим и само разбијање Југославије по словеначко-хрватско-немачком рецепту (по унутрашњим, административним границама) проузроковало је рат. Немци и Аустријанци, као стари znalци ових простора, за који су заинтересовани више од једног века, антиципирани су да до расцепка не може доћи без крвавог међунационалног а на овим просторима (што је исто) и међуверског рата. То потврђују следеће две чињенице: прво, познати су међусобни сукоби под њиховим окриљем за време Другог светског рата, и, друго, одлучност њиховог настојања да наоружају своје штићенике. Признавање независности било које републике без опште сагласности осталих (како је уосталом и у Уставу дефинисано) морало је изазвати рат, у чему се слаже и следеће мишљење: “У случају бивше Југославије, свакоме је морало бити јасно да ће распад државе довести не само до рата, него до прогона становништва и да ће аргументи у прилог самоопредељења нација или људских права, или антикомунизма, морати да се суоче с практичним последицама: с поделом Босне која ће бити крвава”.⁶⁶ Своју шансу Немачка је видела у гашењу пожара који је сама изазвала, односно у свом војном ангажовању мимо својих граница (што јој је Устав забрањивао) и то корак по корак. Прво, како би лагано привикавала јавно мњење својих ривала на своју нараслу моћ, и друго, како би неутрализовала своје унутрашње противнике овој својој “новом” улози и војном ангажману.⁶⁷ Тиме је истовремено направила први корак

⁶⁴ Лазић, М., 1994, “Друштвени чиниоци распада Југославије”, *Социолошки преглед*, год. 28, по. 2, стр. 156.

⁶⁵ Кнежевић, М., “Европске димензије српског питања (циљеви Евро-Америке на Балкану)”, *Српска политичка мисао*, год. 2, по. 2-3, стр. 73.

⁶⁶ Хајден, Р. М., “Шиндлерова листа”, *НИН*, 12. 9. 1997, стр. 58.

⁶⁷ Немачка се војнички на међународном плану ангажује постепено: прво у блокади Јадранског мора, односно Црногорског приморја, преко учешћа у контроли неба над Босном и

на симболичком и фактичком плану ка обнављању своје војне моћи и војног присуства изван сопствених граница.⁶⁸ Затим је одмах после обављеног посла, истакла кандидатуру за сталног члана Савета безбедности УН чиме би се формализовала њена до сада економска, а од сада и политичка моћ.

На крају, познато је да је ЈНА била респектабилна војна сила у Европи. Ширење немачког утицаја на југоистоку Европе ЈНА јој се могла наћи као несавладива препрека. Зато аустријска и немачка пропаганда против ње заузима високо место. Рушење друге Југославије рушена је и њена војска. То је било далеко једноставније јер су у том послу нашли унутрашње савезнике – Словенце, Хрвате и Шиптаре, као што су то Хитлер и Мусолини учинили с Хрватима и Шиптарима у 1941. год. (Нешто касније ће им се у разбијању Југославије придружити муслимани а донекле и Македонци, јер је антисрпска пропаганда, поред њихових апетита, већ навелико била обавила свој посао.) Додатни аргумент који поткрепљује ову тезу састоји се од неколико чињеница: прво, Хрватска и Словенија се на почетку наоружавају преко Мађарске и Аустрије (бивших чланица Аустро-Угарске) а затим и Немачке, и, друго, да су ове три државе, посебно Аустрија, несобично потпомагале хрватске и словеначке тежње.

* * *

Коначан резултат немачког ангажовања у “регулисању” југословенске кризе јесте разбијена друга Југославија и као последица тога почетак крвавог рата на њеним просторима, за који ће бити оптужени Срби, чиме је почињен злочин против мира. Немачка је у исто време, мимо својих интереса, створила потенцијално дугогодишње жариште у југоисточној Европи, пошто, вероватно, није очекивала такав српски отпор, као што га није очекивала ни у Првом и Другом светском рату. На другој страни, није очекивала да ће криза толико дуго трајати. Ратним дејствима, бомбардовањима и санкцијама активно је допринела враћању већине балканских држава од десет до двадесет година уназад. Истовремено, њена привреда је изгубила значајне приходе због смањене економске активности у целом региону југоисточне Европе и због трогодишњег прекида пловидбе Дунавом. На другој страни, Немачка је код осталих европских држава изазвала, што је латентна појава која се у европској штампи прећуткује, извесну nelaгодност и подозрење од њене обновљене моћи.⁶⁹

Херцеговином, учествовањем у бомбардовању Републике Српске и учешћем у окупационим снагама у Републици Српској, до бомбардовања СР Југославије (трећи пут у овом веку) и до учешћа у окупационим снагама на Косову и Метохији.

⁶⁸ Да ли је баш случајно да немачка армија после шездесет година поново афирмише своју “војничку химну” *Лили Марлен*, баш на овим просторима (Македонија), која је први пут емитована у окупираном Београду 1941. године. Види: *Глас јавности*, 28. 8. 2001. год.

⁶⁹ Флајнер, Т., 1995, “Мањине и национализам”, у: *Србија мора умрети*, стр. 59.

Објективности ради неопходно је рећи да, у самој Немачкој, има појединачна и институција (којих ће све више бити) који су видели (и који виде) да је њена спољна политика према Србима, у време југословенске кризе, може бити контрапродуктивна и за њу сутра непријатна епизода. На ово, међу првима, на Западу, указао је немачки *Spiegel* када је констатовао да ће тај потез (признавање Словеније и Хрватске) немачке дипломатије “све Немце бацити у клопку”.⁷⁰ Упозорење *Spiegel* -а је тада остало без већег одјека, како у јавном мњењу тако и у политичком естаблишменту, због, пре свега, одлучности немачке дипломатије, с једне, и поплаве антисрпски интонираних текстова у немачкој штампи, с друге стране. Преиспитивање улоге Немачке у разбијању друге Југославије доћи ће на ред када се смире страсти и када с политичке сцене оду актери њеног разбијања. На немачко учешће, како у разбијању Југославије, тако и на њено касније бомбардовање за сада стидљиво, указује и друга немачка штампа. Али, сви су изгледи, тек после изјаве Ворена Кристофера, бившег државног секретара САД, да би умањило, како своју, тако и одговорност своје земље за крвопролиће на Балкану, који каже: “да су приликом целокупног процеса признавања ... начињене тешке гречке ... а Немци носе посебну одговорност”.⁷¹

Као један од примера, за њено касније учешће, у “регулисању” југословенске кризе, можемо навести писање *Berliner Zeitung*-а, да је ОЕБС и немачка влада прећутала прави идентитет погинулих Шиптара у Рачку, односно да је сакривено да су то били лешеви терориста – бораца ОВК.⁷² Један од кључних разлога пред сопственим јавним мњењем за немачко учешће у бомбардовању СР Југославије био је и овај “случај”⁷³. Затим, што је за Европу најважније, она је припремила, што ће се касније видети, редефинисање и учвршћење америчког присуства у Европи, и тиме фактички ишла против сопствених интереса. Немачка је разбијајући другу Југославију, такође, потпомогла редефинисању нове улоге НАТО-а после самоукидања Варшавског уговора и краја Хладног рата. И на крају, за сада, Сједињене Државе стављају под своју контролу немачки утицај⁷⁴ не само у Хрватској,⁷⁵ него и на целом Балкану.

⁷⁰ Види: *Политика*, 7. 1. 1992. стр. 3.

⁷¹ *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 18.4. 1993. год. Нав. према: Хартман, Р., 1999, стр. 124.

⁷² Ово је индиректно потврдио Рамуш Харадинај у говору поводом обележавања акције ОВК јула 2002. године.

⁷³ *Berliner Zeitung*, 14.3. 2000.; Такође: *Il Manifesto*, , “Osce lied a bout Racak”, 9. 4. 2000; Piter Bein, Whyme must not frust NATO au DU”, International Conferense Against Development Uranium Weapons, Man choster, 4-5. 11. 2000. Нав. према: Влајки, Е., 2001, *Демонизација Срба*, ИКП “Никола Пашић”, Београд, стр. 307 – 313. Као и: “Berliner Zeitung: Лажи о Рачку”, *Блиц*, 6. април 2000. године. Да је реч о терористима а не о цивилима, касније је признала и руководица финског тима патолога др. Хелена Ранта. РТС, “Дневник”, 19. 1. 2001.

⁷⁴ Што јој није било тешко, имајући у виду чињеницу да су на немачкој територији, и поред савезништва (неки би рекли принудног), распоређене америчке војне базе, у којима борави 57.000 америчких војника.

Поред раније контроле Грчке, истиснуле су утицај Немачке из Албаније и потпуно запоселе контролу Босне и Херцеговине, Македоније и јужне српске покрајине Косова и Метохије, а у великој мери и Бугарске. Самим тим, оне су дисциплиновале свог најмоћнијег, а потенцијално непослушног савезника у Европи. Уместо изградње европског система безбедности Немачка је бацила, не само себе него и целу Европу, преко НАТО-а, у загрљај Сједињеним Државама. Тиме је европско чвршће повезивање, односно уједињење, одложено за нека друга – боља времена.

Slobodan Vuković
Institut of the Social Sciences
Belgrade

S u m m a r y

GERMANY, AUSTRIA AND BREAKDOWN OF YUGOSLAVIA

The article deals with one of the causes of dissolution/breakdown of Yugoslavia. The author first analyses writing of German and Austrian press, which has, at the very beginning of the crisis, taken a strong anti-Serb standing, as in 1914 and 1941. Author then analyses the reasons that led Austrian and German diplomacy and governments to actively forging the crisis and then breaking down a sovereign country. Those reasons could be summarized as follows: German and Austrian revenge for two wars lost in these territories; improvement of conditions for fulfillment of old German dream to advance toward Middle East; in order to become a world power, Germany “had to” to annul some of the consequences of the First and Second World War on the symbolic level and acquire a possibility to test its powers, and breaking down Yugoslavia, with help of its internal allies, Germany broke down its army without military engagement and removed an obstacle for advancement towards East.

Key words: Germany, Austria, revenge, breakdown, Yugoslavia, Serbia.

⁷⁵ Сједињене Државе (односно НАТО) планирају пресељење војне базе из Авијана у Лику. Види: *Глас јавности*, 9. 12. 2000.